

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з вивчення дисципліни

МЕНЕДЖМЕНТ В ЕНЕРГЕТИЦІ

*(для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, галузі знань 0306 –
«Менеджмент і адміністрування», напрямку підготовки – 6.030601 –
«Менеджмент» спеціалізація - «Менеджмент організацій
паливно-енергетичного комплексу»)*

**Харків
ХНАМГ
2011**

Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, галузі знань – 0306 – «Менеджмент і адміністрування», напряму підготовки – 6.030601 – «Менеджмент», спеціалізація – «Менеджмент організацій паливно-енергетичного комплексу») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: С. В. Сніжко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 35 с.

Укладач: доц., к.е.н. С. В. Сніжко

Рецензент: проф., к.е.н. Є. М. Кайлюк

Методичні вказівки для студентів денної та заочної форм навчання побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу і узгоджені з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендовано кафедрою менеджменту і маркетингу в міському господарстві, протокол № 04 від 28 жовтня 2009 р.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ В ЕНЕРГЕТИЦІ».....	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОГО БІЗНЕСУ	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БІЗНЕС-ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ЕНЕРГЕТИЦІ	8
3. РОБОТА З НОРМАТИВНИМИ МАТЕРІАЛАМИ	10
4. ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ З ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	12
5. ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ З ДОДАТКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	15
6. ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ (ДОМАШНІХ) ЗАВДАНЬ (ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ).....	18
7. ПІДГОТОВКА ДО ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ (ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ).....	19
8. ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ (РЕФЕРАТУ) ЗА ОБРАНОЮ ТЕМОЮ (ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ).....	24
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	29

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Сьогодні стан фінансово-економічних відносин в галузях паливно-енергетичного комплексу України слід визнати не інакше як кризовим. Становлення енергетичного бізнесу і пов'язані з ним ринкові перетворення стосуються не тільки інтересів держави, але й в першу чергу інтересів малого та приватного бізнесу. Тому достеменний аналіз великої кількості формальної та спеціальної інформації, виявлення закономірностей та її систематизація дозволять уникнути помилок у процесі прийняття доленосних рішень у практичній діяльності.

Велике значення має знайомство з основними категоріями, принципами, методологією і загальними визначеннями менеджменту в енергетичному бізнесі, кількісних перетворень в економіці держави в нерозривному зв'язку з їх якісною стороною, конкретними умовами, місця і часу.

Основу управлінської грамотності фахівців, значною мірою, дає вивчення запропонованого курсу «Менеджмент в енергетиці», що відповідає загальноприйнятому курсу «Менеджмент в паливно-енергетичному комплексі». Основні постулати і методологія цієї дисципліни та її застосування в господарській практиці слід визнати досить новими, але методологія та визначення вже перевірені господарською практикою існування провідних економік світу, які незалежні від соціально-економічних формацій, що склалися і конкурують на світовій арені.

Управлінська обізнаність є невід'ємною частиною професійної підготовки кожного майбутнього фахівця паливно-енергетичного комплексу України, який бачить себе в якості підприємця, фінансиста, економіста, керівника приватного підприємства або топ-менеджера великого енергетичного підприємства.

Самостійна робота студента реалізується: по-перше, конкретно в процесі аудиторних занять – на лекціях і практичних семінарських заняттях; по-друге, в контакті з викладачем поза рамками розкладу – на

консультаціях з навчальних питань, в ході творчих контактів, при ліквідації академічної заборгованості, при виконанні особистих завдань.

Щодо активного оволодіння знаннями у процесі аудиторної роботи потрібно, принаймні, розуміння логіки викладання навчального матеріалу й творче його сприйняття.

Мета самостійної роботи студента – навчитись осмислено і без сторонньої допомоги працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою та спеціальною інформацією, тобто отримати базу самоорганізації і самовиховання для того, щоб засвоїти вміння та навички надалі безупинно підвищувати свою кваліфікацію.

Для опанування матеріалу дисципліни «Менеджмент в енергетиці» передбачено наступні види самостійної роботи студента:

1) Робота з нормативними матеріалами – ознайомлення з основами чинного законодавства і спеціальними Програмами з питань становлення і розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України ;

2) Вивчення матеріалу з літературних джерел – підручників, навчальних посібників із менеджменту, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, конспектів лекцій виданих у встановленому порядку профільними кафедрами;

3) Вивчення матеріалу з додаткових джерел – наукових статей у фахових виданнях, INTERNET-джерелах, методичних рекомендаціях тощо;

4) Підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання самостійних (домашніх) завдань;

5) Підготовка до проміжного й підсумкового контролю;

6) Підготовка та написання самостійної навчально-дослідної роботи (реферату) за обраною темою курсу (для студентів заочної форми навчання).

Рекомендації щодо виконання кожного з цих видів самостійної роботи студента наведені у відповідних розділах цих Методичних вказівок.

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ В ЕНЕРГЕТИЦІ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Тема 1. Структура і проблеми паливно-енергетичного комплексу України

Зміст головної економічної проблеми та шляхи її розв'язання. Місце і значення паливно-енергетичного комплексу в її вирішенні. Основні поняття та визначення. Ресурси суспільного виробництва. Енергетичні ресурси та їх використання. Галузі паливно-енергетичного комплексу. Класифікація енергетичних потужностей. Електроенергетична галузь (Електроенергетика). Теплова (традиційна) енергетика. Атомна енергетика. Система теплопостачання. Гідроенергетика. Електричні мережі. Вугільна галузь. Нафтогазова галузь.

Тема 2. Загальна характеристика паливно-енергетичного комплексу України

Сучасний стан і проблеми паливно-енергетичного комплексу України. Паливно-енергетичний комплекс України в умовах базових природних обмежень. Позиції паливно-енергетичного комплексу України на міжнародних енергетичних ринках. Інвестиційна привабливість паливно-енергетичного комплексу України в сучасних умовах. Державне управління та регулювання паливно-енергетичним комплексом. Правове та законодавче забезпечення діяльності паливно-енергетичного комплексу України.

Тема 3. Сутність, поняття та особливості енергетичного бізнесу

Логіка та специфіка енергетичного бізнесу. Визначення та основні види енергетичного бізнесу. Основні суб'єкти енергетичного бізнесу. Тенденції розвитку енергетичного бізнесу. Соціальна відповідальність енергетичного бізнесу. Критерії інвестиційної привабливості енергетичного бізнесу. Суспільні функції підприємств енергетичного бізнесу. Вплив технології на економіку підприємств енергетичного бізнесу. Режимні та паливні обмеження підприємств енергетичного бізнесу. Специфіка споживання продукції енергетичного бізнесу.

Тема 4. Ринкові відносини та особливості ціноутворення у паливно-енергетичному комплексі України

Особливості енергетичних ринків. Попит на продукцію паливно-енергетичного комплексу. Функціонування ринків у електроенергетиці. Оптовий ринок електричної енергії України. Балансуючий ринок. Функціонування ринків у вугільній промисловості. Оптовий ринок вугільної продукції України. Функціонування ринків у нафтогазовій галузі. Суб'єкти регулювання цін та тарифів на продукцію ПЕК. Принципи ціноутворення на продукцію підприємств енергетичного бізнесу. Механізм формування ціни на вугільну продукцію. Механізм формування тарифів і цін в електроенергетиці. Механізм формування тарифів і цін в нафтогазовій галузі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

БІЗНЕС-ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ЕНЕРГЕТИЦІ

Тема 5. Сутність менеджменту підприємств енергетичного бізнесу

Визначення та основні функції менеджменту. Місія підприємств енергетичного бізнесу. Концепція управління. Бачення перспективи розвитку. Бізнес-концепція підприємств енергетичного бізнесу. Корпоративні цілі. Стратегії менеджменту. Політика менеджменту. Система показників ефективності. Баланс інтересів як умова сприяння ефективній діяльності підприємств енергетичного бізнесу. Галузеві особливості формування ефективності діяльності.

Тема 6. Система планування діяльності та економічні відносини на підприємствах енергетичного бізнесу

Система планів. Інтегроване планування енергетичних ресурсів. Баланс виробництва електроенергії, витрат і вартості паливних ресурсів. Суб'єкти регулювання виробництва та споживання паливно-енергетичних ресурсів. Процес і форми планування. Система бюджетування. Платіжний бюджет та бюджет доходів і витрат. Контроль виконання завдань. Проблеми мотивації персоналу. Організація оплати праці. Формування доходів у структурних підрозділах. Система економічних норм і нормативів. Господарський механізм на підприємствах енергетичного бізнесу.

Тема 7. Організаційні структури управління підприємств енергетичного бізнесу

Поняття організаційної структури управління. Інтегровані структури. Типи організаційних структур управління. Характеристики організаційних структур. Тенденції розвитку організаційних структур управління. Функції та основні елементи управління персоналом. Вимоги до персоналу підприємств енергетичного бізнесу. Основні напрямки роботи з персоналом. Організація кадрової роботи.

Тема 8. Інформаційні технології підприємств енергетичного бізнесу

Поняття інформаційної системи підприємств енергетичного бізнесу. Завдання інформаційних систем. Інформаційні ресурси. Управління інформаційними ресурсами. Проблеми економічної та інформаційної безпеки підприємств енергетичного бізнесу. Інформаційне забезпечення менеджменту підприємств енергетичного бізнесу.

3. РОБОТА З НОРМАТИВНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Перед початком вивчення матеріалів дисципліни «Менеджмент в енергетиці» кожен студент мусить ретельно ознайомитись з існуючою законодавчою та нормативно-правовою базою. Господарський та Цивільний кодекси України, Закони України «Про електроенергетику», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу», «Про нафту і газ», «Про тепlopостачання» тощо інші регулюють правові відносини в галузях паливно-енергетичного комплексу, визначають права і функції органів державної влади, організаційні засади здійснення державного управління та регулювання з метою сталого та надійного забезпечення енергоносіями економіки країни, підтримання нормальної екологічної ситуації в Україні та її регіонах, забезпечення розвитку держави та суспільства.

Сьогодні вищим управлінським центром, який координує діяльність паливно-енергетичного комплексу в нашій країні, є Кабінет міністрів України (Кабмін України) – спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади. До системи органів державного управління, відповідно до галузевого розподілу України, входять галузеві міністерства й відомства: Міністерство палива та енергетики України (Мінпаливенерго), Міністерство вугільної промисловості України (Мінвуглепром), Державний комітет ядерного регулювання України, Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР), що утворені відповідно до чинного законодавства.

Окремі повноваження щодо управління в енергетиці, пов'язані з розміщенням енергетичних об'єктів і формуванням соціально значущих тарифів, делегуються відповідним органам місцевого самоврядування.

Державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суміжних ринків в електроенергетичній, газовій і нафтовій галузях здійснюють Національна комісія регулювання електроенергетики (НКРЕ) та Міністерство з питань житлово-комунального господарства України (у сфері теплопостачання, якщо теплову енергію постачають теплоелектроцентралі, що перебувають у комунальній власності).

Слід визнати, що на сьогодні більшість проблем правового та нормативного забезпечення діяльності цього сектора економіки країни вже вдалося вирішити. Напрацьовано та введено в дію цілу низку законодавчих та нормативних актів, що певним чином регулюють господарську та підприємницьку діяльність в ПЕК.

Законодавство України з питань статистики, діяльність державних органів управління та регулювання висвітлюють на офіційних сайтах Кабміну України, міністерств та відомств, публікують в офіційних виданнях, спеціальних галузевих збірниках та бюлетенях, які містять інформацію про економічний стан у галузях паливно-енергетичного комплексу за видами економічної діяльності та регіонами.

В цих виданнях, окрім огляду існуючої законодавчої бази, містяться матеріали зведеного статистичного аналізу, галузевої та регіональної статистики, статистики макроекономічних показників і багато іншої інформації, що може зацікавити не тільки фахівців, але й широке коло читачів (див. розд. IX. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА).

4. ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ З ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Складність та особливості дисципліни «Менеджмент в енергетиці» зумовлюють обов'язкове використання літературних джерел при її самостійному вивченні. Загальновідомо, що знайомство з літературними джерелами з будь-якого питання являє собою важке й досить трудомістке завдання. Менеджмент, як наука та інструментарій господарчої практики, за відносно короткий період свого існування зібрав величезну кількість літературних джерел – підручників і навчальних посібників, монографій і журнальних статей, публікацій всіляких управлінських винаходів та оглядів. Тому організація раціональної роботи з літературними джерелами є важливою складовою загального успіху.

Знайомство з матеріалами рекомендується починати з програми навчальної дисципліни, в якій наведений перелік тем для вивчення, їх послідовність і, найголовніше, перелік літературних джерел, рекомендованих для роботи. По кожній темі спочатку вивчають матеріал з основних джерел (підручники і навчальні посібники), а потім з додаткових (монографії і статті).

З метою найбільш ефективного використання літературних джерел доцільно їх конспектувати.

Конспектування інших літературних джерел носить рекомендаційний характер. За основними джерелами конспектуються лише ті питання, які через обмежену кількість лекцій і практичних занять не знайшли своє відображення у лекційних конспектах і в зошитах для практичних занять. На лекціях і практичних заняттях зосереджують увагу на розгляді «найбільш проблемного для сприйняття, складного матеріалу», представленого у питаннях для самопідготовки, які наведені після кожної теми. Усі інші питання, наведені у програмі навчальної дисципліни, слід записувати в зошиті для самостійних робіт.

Матеріали конспекту доцільно оформляти у такому порядку:

- 1) номер і назва теми конспекту;
- 2) окремі визначення, формулювання, формули з питань кожної теми (із зазначенням авторів, повної назви підручника чи навчального посібника, видавництва, року видання і сторінок першоджерела);
- 3) окремі визначення, формулювання, формули з питань визначеної теми з інших літературних джерел по темі (із зазначенням авторів, повної назви, номера, року і місця видання, сторінок).

Конспектувати матеріал краще не в процесі першого читання (це заважає стежити за ходом думки автора), а після знайомства з абзацом, параграфом чи розділом: тільки розібравшись у прочитаному, можна виділити головне. Конспектувати треба тільки необхідне для досліджуваної теми. При цьому доцільно записувати матеріал тільки з одного боку аркуша, залишаючи великі поля (приблизно 1/3 ширини аркуша) для власних нотаток: коментарів, міркувань, тлумачень, що виникають при вивченні матеріалу. Прикладом подібних нотаток може бути наступне: «Дане питання важливе з такої-то причини»; «Про це йдеться у такій-то роботі» (назвати джерело, його сторінки); «З цього питання автор дотримується іншої точки зору» (вказати автора, назву роботи тощо). Законспектований матеріал повинен повністю розкривати зміст питання, давати відповіді на всі питання, відведених для самоконтролю. Найважливіші місця конспекту варто виділяти підкресленням, іншим кольором чорнил або маркером.

При самостійному вивченні літературних джерел доцільно використовувати найбільш авторитетні, фундаментальні роботи. Для пошуку літератури необхідно використовувати каталоги бібліотек та читальних залів.

Розрізняють алфавітні й систематичні читацькі каталоги бібліотек. У алфавітному каталозі книгу можна знайти відповідно до алфавітного порядку прізвища автора книги або її назви. Роботи з менеджменту зазвичай містяться у розділах «Суспільні науки в цілому» (тематичний заголовок «Економіка»), «Економічні науки» (заголовок «Менеджмент»).

Статті з менеджменту публікуються у щомісячних журналах, щотижневих виданнях, інтернет-порталах професійного спрямування, у загальних та спеціальних економічних журналах: «Економіка України», «Енергетика та електрифікація», «Енергетика та ринок», «Електричні системи та мережі», «Енергобізнес», «Бізнес Інформ» та багатьох інших. Статистичні дані галузей паливно-енергетичного комплексу України публікуються у статистичних щорічниках, а саме: «Статистичний щорічник України за рік», «Україна у цифрах в році», «Харківська область в році», на офіційних сайтах міністерств і відомств тощо. Крім цього, існують наступні основні статистичні збірники: «Промислове виробництво України за рік», «Національні рахунки України за рік», «Фінанси України за рік», «Праця в Україні у році», «Індекси споживчих цін України за рік» тощо (див. розд. IX. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА).

5. ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ З ДОДАТКОВИХ ДЖЕРЕЛ

З дисципліни «Менеджмент в енергетиці» для спеціальності «Менеджмент організацій» (спеціалізація – «Менеджмент організацій паливно-енергетичного комплексу»), відповідно до вимог галузевого стандарту з дозволу Міністерства освіти і науки України, виданий окремий навчальний посібник, в якому викладений зміст дисципліни. Але для розуміння логіки викладання, структури та змісту вивчення матеріалів дисципліни передбачається обов'язкове ознайомлення з матеріалами додаткових джерел, серед яких слід визначити спеціально підготований конспект лекцій з дисципліни й програму його вивчення. Ці джерела є в наявності у друкованому вигляді в бібліотеці Академії та в електронному – у репозитарії. За бажанням їх можна отримати у викладачів.

Крім спеціально підготованого конспекту лекцій у процесі самостійного вивчення матеріалів дисципліни доцільним також вважається використання конспектів лекцій інших авторів Академії та провідних фахівців інших навчальних закладів (див. розд. IX. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА).

У процесі самостійної роботи студенти можуть отримати необхідну інформацію з різних джерел, але найбільш ефективним та продуктивним слід визнати звернення до інформаційних ресурсів глобальної мережі INTERNET. Користування INTERNETом – це звернення до сотень тисяч друкованих видань по всій планеті, можливість мати повну й достовірну інформацію з будь-якого фахового питання.

Будь-яку інформацію в INTERNET розшукують за допомогою інформаційно-пошукових систем (ІПС). Ці системи забезпечують пошук сторінок INTERNET за заданим контекстом, а також надають користувачам створені експертами каталоги інформаційних ресурсів.

Автори певних досліджень пропонують наступну методику пошуку потрібної інформації в INTERNET:

1. Вибрати основні поняття, що описують предмет пошуку.
2. Вибрати ключові слова, що підходять до даного поняття.
3. Підшукати якнайбільше синонімів до ключових слів поняття.
4. Визначити, який тип операторів пошуку (OR, AND, NOT) краще підійде.
5. Вибрати пошукову систему.
6. Вивчити особливості пошукової системи, скориставшись розділом <Допомога>.
7. Підготувати заздалегідь вислів для пошуку, перевіривши орфографію.
8. Провести запити кілька разів, трохи змінюючи вислів.
9. Модифікувати свої запити залежно від отриманих результатів.
10. Спробувати виконати той самий запит на інших пошукових системах.

До відома студентів доводимо перелік найбільш популярних ІПС загального призначення, з якими часто доводиться мати справу користувачам:

■ Міжнародні:

- www.yahoo.com;
- www.google.com;
- www.altavista.com

■ Російські:

- www.yandex.ru;
- www.rambler.ru;
- www.aport.ru;
- www.vocable.ru/dictionary;
- www.search.rambler.ru;
- www.ru.wikipedia.org/wiki/;

■ Українські:

- www.meta.ua;
- www.yandex.ua;
- www.uk.wikipedia.org/wiki/;
- www.studportal.com.ua.

Якщо перші спроби не дають бажаних результатів, необхідно проаналізувати контекст відповідей, що надійшли, і переформулювати запит. Як правило, усі сучасні ІПС мають розвинені каталоги анотованих посилань на найбільш інформаційно значущі ресурси INTERNET.

Знайдену відповідь можна перевірити, вибравши, наприклад, сайти енциклопедій www.rubrikon.ru або www.km.ru.

Через мережу INTERNET можна скористатись фондами найвідоміших вітчизняних бібліотек:

- Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка <http://korolenko.kharkov.com>;
- Экономическая электронная библиотека <http://www.lib.ua-ru.net>;
- Національна бібліотека ім. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>;
- Луганська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Горького <http://www.library.lg.ua>;
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського <http://www.library.edu-ua.net>;
- Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.library.univ.kiev.ua>;
- Наукова бібліотека Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського <http://abris.crimea.ua/index.php>;
- Львівська національна наукова бібліотека України ім. В.Стефаника <http://www.library.lviv.ua>;
- Бібліотека НТУ «ХПІ» <http://library.kpi.kharkov.ua>.

6. ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ (ДОМАШНІХ) ЗАВДАНЬ (для студентів денної форми навчання)

До кожної з восьми тем дисципліни «Менеджмент в енергетиці» підготовані практичні ситуації і задачі (див. розд. IX. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА, Методичне забезпечення, [2]) за допомогою яких студенти мусять зрозуміти послідовність вирішення будь-якого управлінського завдання, його основні етапи та взаємозв'язок між ними. Розв'язання кожної з практичних задач має допомогти студентові зрозуміти єдність і діалектику управлінської роботи, її логічний зміст і сфери практичного застосування завдань, які вирішують.

У результаті розв'язання задач студенти мусять оволодіти способами визначення того чи іншого показника, здобути навички проведення розрахунків, а також засвоїти сутність і завдання вивчення кожної теми дисципліни. Усі запропоновані до вирішення завдання наведені у порядку викладення теоретичних питань. Розпочинаються вони з невеликих за обсягами, необхідних для закріплення розуміння головного, потім пропонуються змістові завдання з достатніми обсягами розрахунків.

Основну частину практичних ситуацій і завдань розв'язують під час практичних аудиторних занять. Для домашнього вирішення пропонується дві-три задачі, які за змістом і методологією розв'язання ідентичні. Тому такі навички, як засвоєння теоретичного матеріалу, вміння правильно вирішувати практичні ситуації, грамотно інтерпретувати отримані результати мають стати невід'ємною частиною самопідготовки кожного студента.

7. ПІДГОТОВКА ДО ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ (для студентів денної форми навчання)

До кожної з восьми тем дисципліни в конспекті лекцій з курсу «Менеджмент в енергетиці» наведені питання для теоретичної підготовки (на початку кожної теми) та питання для самоконтролю (наприкінці кожної теми).

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання усіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів проводять за такими формами:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних (семінарських) занять.
2. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового письмового заліку.

Засоби контролю і структура залікового кредиту для студентів денної форми навчання наведені у табл. 7.1.

Таблиця 7.1 – Засоби контролю та структура залікового кредиту
для студентів денної форми навчання

Види і засоби контролю	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. – тестування	30
МОДУЛЬ 2. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 2.1. – тестування	30
Залік у письмовій формі	40
Усього	100

Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
2. Виконання самостійних завдань;
3. Виконання завдань поточного контролю;
4. Виконання завдань проміжного контролю.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаних завдань студентом або його усних відповідей за усіма чотирма зазначеними критеріями. Відсутність тієї чи іншої складової є підставою для зниження оцінки.

Контроль систематичного виконання практичних (семінарських) занять і самостійної роботи здійснюють за наступними критеріями:

1. Розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
2. Ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
3. Ступінь ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
4. Вміння поєднувати теорію з практикою під час розв'язання практичних ситуацій, вирішення завдань, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
5. Логіка, структура, стиль викладення матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Контроль виконання поставлених задач при проведенні практичних занять здійснюється протягом 8-го семестру. За успішне та систематичне виконання поставлених завдань протягом двох змістових модулів студент отримує оцінку «відмінно» або по 30 % за поточний контроль. Якщо студент виконує поставлені завдання з відсутністю окремих розрахунків, які пояснюють шлях розв'язання задачі, то він отримує оцінку «добре» або по 20 % за поточний контроль, які враховують у відповідній сумі балів за кожний окремий змістовий модуль.

Самостійна робота студентів контролюється протягом семестру. При оцінюванні практичних завдань і самостійної роботи увагу приділяють також їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачеві (згідно з графіком навчального процесу).

Проведення поточного контролю

Поточний контроль (тестування) здійснюється та оцінюється за питаннями, які винесено на лекційні заняття, самостійну роботу і практичні завдання. Поточний контроль проводять у письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і виконані практичні (семінарські), самостійні завдання в рамках кожної теми змістового модуля. За кожним змістовим модулем виконують поточне тестування і кожному студентові виставляється відповідна оцінка за отриманою кількістю балів.

Проміжний модульний контроль

Проміжний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення рівня опанування студентом матеріалу лекційного модуля, вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації, його проводять у вигляді тестування.

У 8-му семестрі після вивчення тем 1 – 4 (ЗМ 1) студенти виконують тестові завдання (за спеціально розробленими формами) до першого змістового модуля, відповідно, після вивчення тем 5 – 8 (ЗМ 2) – тестові завдання до другого змістового модуля.

Згідно з програмою навчальної дисципліни «Менеджмент в енергетиці» тестування проводять на останньому практичному занятті з кожного змістового модуля. Загальна тривалість тестів з модуля 1 «Сутність енергетичного бізнесу» і з модуля 2 «Бізнес-функції менеджменту в енергетиці» – по 1,0 годині (з розрахунку по 0,03 години на опрацювання одного питання з одного змістового модуля). Тестові завдання містять запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються критерії оцінювання. Для кожного тестового завдання розроблено шкалу оцінювання, яку надає викладач на розгляд студентів до початку проведення тестового контролю.

Тести для проміжного контролю обирають із загального переліку тестів за відповідними темами.

Проведення підсумкового письмового заліку

Умовою допуску до заліку є накопичена сума балів за двома змістовими модулями, яка має бути не меншою, ніж 31 бал (за внутрішнім вузівським рейтингом або системою ECTS) або наявність високих балів з проміжного модульного контролю.

Залік проводять у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з двох питань з теоретичного матеріалу і одного практичного завдання (розв'язання задачі). За кожну повну й правильну відповідь з теоретичного матеріалу студент отримує 15 %, а за розв'язок задачі – 10 %. Загальна максимальна сума балів заліку – 40 %.

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють у національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS, згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 7.2).

Таблиця 7.2 – Шкала перерахунку оцінок результатів навчання
у різних системах оцінювання

Система оцінювання	Шкала оцінювання						
1	2	3	4	5	6	7	8
Внутрішній вузівський рейтинг, %	100-91	90-71		70-51		50-0	
Національна 4-бальна та у системі ECTS	5 відмін. A	4 добре B, C		3 задовільно D, E		2 незадовільно FX, F	
Внутрішній вузівський рейтинг у системі ECTS, %	100-91	90-81	80-71	70-61	60-51	50-26	25-0
Національна 7-бальна і в системі ECTS	відмінно A	дуже добре B	добре C	задовільно D	достатньо E	незадовільно* FX*	незадовільно F**

*з можливістю повторного складання;

**з обов'язковим повторним вивченням курсу.

8. ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ (РЕФЕРАТУ) ЗА ОБРАНОЮ ТЕМОЮ (для студентів заочної форми навчання)

8.1. Тематика навчально-дослідних робіт (рефератів) з дисципліни

З метою більш ґрунтовного ознайомлення з темами дисципліни кожен студент мусить самостійно виконати навчально-дослідну роботу (реферат) з проблематики дисципліни «Менеджмент в енергетиці». Тему такої роботи обирає студент. У межах програми курсу студент може запропонувати свою тему для виконання навчально-дослідної роботи (реферату). Результати дослідження можуть бути використані студентами для доповіді на щорічних науково-технічних конференціях й наукових студентських конференціях, для підготовки публікацій статей в науковому виданні, а також при виконанні дипломного проекту.

Нижче наведені рекомендовані теми студентських наукових праць (рефератів) з дисципліни «Менеджмент в енергетиці»:

1. Місце і значення паливно-енергетичного комплексу в сучасній економіці України.
2. Значення і роль галузей паливно-енергетичного комплексу.
3. Сучасний стан і проблеми паливно-енергетичного комплексу України.
4. Інвестиційна привабливість паливно-енергетичного комплексу України в сучасних умовах.
5. Державне управління та регулювання паливно-енергетичним комплексом.
6. Правове та законодавче забезпечення діяльності паливно-енергетичного комплексу України.
7. Логіка та специфіка енергетичного бізнесу. Визначення та основні види енергетичного бізнесу.
8. Тенденції розвитку енергетичного бізнесу.
9. Соціальна відповідальність енергетичного бізнесу.

10. Критерії інвестиційної привабливості енергетичного бізнесу.
11. Суспільні функції підприємств енергетичного бізнесу.
12. Специфіка споживання продукції енергетичного бізнесу.
13. Особливості енергетичних ринків. Попит на продукцію паливно-енергетичного комплексу.
14. Оптовий ринок електричної енергії України.
15. Оптовий ринок вугільної продукції України.
16. Суб'єкти регулювання цін та тарифів на продукцію ПЕК.
17. Принципи ціноутворення на продукцію підприємств енергетичного бізнесу.
18. Визначення та основні функції менеджменту в енергетиці.
19. Бізнес-концепція підприємств енергетичного бізнесу.
20. Баланс інтересів як умова сприяння ефективній діяльності підприємств енергетичного бізнесу.
21. Міжнародні енергетичні організації.
22. Галузеві особливості формування ефективної діяльності енергетичного підприємства.
23. Система планів. Інтегроване планування енергетичних ресурсів.
24. Баланс виробництва електроенергії, витрат вартості паливних ресурсів.
25. Суб'єкти регулювання виробництва та споживання паливно-енергетичних ресурсів.
26. Процес і форми планування на підприємствах енергетичного бізнесу.
27. Система бюджетування. Платіжний бюджет та бюджет доходів і витрат.
28. Проблеми мотивації персоналу. Організація оплати праці.
29. Господарський механізм на підприємствах енергетичного бізнесу.
30. Поняття організаційної структури управління на підприємствах енергетичного бізнесу.

31. Функції та основні методи управління персоналом.
32. Організація та основні напрямки роботи з персоналом.
33. Поняття інформаційної системи підприємств енергетичного бізнесу.
34. Завдання інформаційних систем. Інформаційні ресурси.
35. Управління інформаційними ресурсами.
36. Проблеми економічної та інформаційної безпеки підприємств енергетичного бізнесу.
37. Інформаційне забезпечення менеджменту підприємств енергетичного бізнесу.

8.2. Рекомендації щодо виконання і оформлення навчально-дослідних робіт (рефератів)

Метою виконання навчально-дослідної роботи слід визнати докладніше ознайомлення з теоретичною базою та отримання студентами елементарних навичок самостійної роботи з першоджерелами дисципліни, що вивчається. Обсяг рекомендованої роботи не обмежується будь-якими формальними вимогами. Суттєвою є вимога в реферативній формі розкрити головний зміст і сутність запропонованої теми дослідження.

За раціональну слід визнати наступну послідовність виконання навчально-дослідної роботи: 1) усвідомлення та ознайомлення з темою реферату, складання плану роботи; 2) вивчення історії і сучасного стану проблеми за літературними джерелами; 3) збір, класифікація, обробка та вивчення необхідної інформації (витяги з літературних джерел, поради викладачів, власні зауваження тощо); 4) аналіз і узагальнення зібраної інформації (групування матеріалу, зіставлення і класифікація різних точок зору авторів тощо); 5) формування власних висновків і пропозицій; 6) викладення матеріалів дослідження літературною мовою (написання реферату); 7) рецензування роботи викладачем, колективне обговорення її результатів.

Друкований (рукописний) текст опрацьованого реферату мусить бути оформлений на аркушах паперу формату А4 (210х297 мм). Поля сторінок реферату мають бути: ліве – 25 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Текст реферату мусить бути надрукований текстовим редактором Word, шрифт Times New Roman 14 pt через 1,5 міжрядковий інтервал та написаний чорнилами темних кольорів. Таблиці й математичні формули слід пронумерувати. Номери математичних формул наводять у дужках праворуч. Таблиці мусять мати змістовні заголовки. Після цитат, які містять пряму мову, необхідно наводити посилання на номери і сторінки використаних літературних та INTERNET- джерел (у квадратних дужках).

Титульний аркуш реферату оформлюють таким чином:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Кафедра менеджменту і маркетингу
в міському господарстві

Реферат з дисципліни «Менеджмент в енергетиці» на тему

« _____ »

Виконав(ла): студент(ка) __ курсу групи __МОПЕК 201_ - _____ П.І.Б.

Номер залікової книжки: _____

Варіант № _____

Перевірів керівник: _____

Харків 201_ р.

Можемо запропонувати наступну послідовність викладення матеріалу реферату:

Вступ.

1. Сутність, зміст і значення проблеми, що розглядається;
2. Аналіз і узагальнення проблеми;
3. Власні результати дослідження та їх практична значущість.

Висновки і пропозиції.

Список використаних джерел.

Спочатку необхідно окреслити коло питань, що розглядаються. У вступі визначають постановку проблеми, її практичне значення і актуальність, наводять основні складові частини дослідження. Обсяг вступу не має перевищувати 3 сторінок рукописного тексту.

У першому розділі розглядають зміст й сутність проблеми, що вивчається, наводять і класифікують основні категорії понятійного апарату, дають стисло й коротку характеристику питань, що розглядаються.

У другому розділі роблять огляд спеціальних літературних та інших джерел (не менше як 10 –15), далі – висновок щодо сучасного стану проблеми, зіставляють і класифікують точки зору різних авторів.

У третьому розділі наводять результати власних досліджень, особисте бачення проблеми, що розглядається, характеристики можливих рішень та їх практичного застосування.

Висновки й пропозиції – обов'язкова частина реферату. В них стисло викладають найголовніші підсумки проведеного дослідження, формулюють основні положення концепції, яку обрав автор. Обсяг цієї частини не має перевищувати 2 – 3 сторінок тексту.

Завершальною частиною реферату є список використаних джерел, який оформлюють у порядку, аналогічному наведеному в цих методичних вказівках.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Бібліографічний опис документів згідно з ДСТУ 7.1 – 2006 (від 01.01.2007)

Основні джерела

1. Господарський кодекс України, остання редакція від 05.08.2009 на підставі 1617-17. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144
2. Цивільний кодекс України, поточна редакція від 05.08.2009 на підставі 1617-17. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356
3. Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", остання редакція від 23.07.2009 на підставі 1566-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 12, ст. 81
4. Закон України "Про електроенергетику ", від 16.10.1997 № 575/97-ВР, остання редакція від 25.04.2009 на підставі 1164-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 1, ст. 1
5. Закон України "Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу", остання редакція від 26.12.2008 на підставі 670-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 33, ст. 430
6. Закон України "Про нафту і газ " від 12.07.2001 № 2665-III, остання редакція від 04.06.2008 на підставі 309-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 50, ст. 262
7. Закон України "Про теплопостачання" від 02.06.2005 № 2633-IV, редакція від 02.06.2005. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 28, ст. 373
8. Розпорядження Кабінету міністрів України від 15.03.2006 № 145-р „Енергетична стратегія України на період до 2030 року”. // www.zakon.rada.gov.ua

9. Гительман Л.Д. Преобразующий менеджмент: Учебное пособие. – М.: Дело, 1999. – 496 с.
10. Гительман Л.Д., Ратников Б.Е. Энергетический бизнес. Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Дело, 2008. – 416 с.
11. Мала гірнича енциклопедія. За ред. В.С. Білецького. – Донецьк: «Донбас», 2004. – 483 с.
12. Паливно-енергетичний комплекс України на порозі третього тисячоліття / Під заг. ред. А.К. Шидловського, М.П. Ковалка – К: Українські енциклопедичні знання. – 2001. – 400 с.
13. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжко С.В.). Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х: ХНАМГ, 2009. – 344 с.
14. Энергетический менеджмент / А.В. Праховник, А.И. Соловей, В.В. Прокопенко и др. – К.: ИЕЕ НТУ "КП" , 2001. – 472 с.

Додаткові джерела

До теми 1

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжко С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С. 9–45.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009.– С. 4–29.

До теми 2

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжко С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С. 46–72.

2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009.– С. 30–47.

До теми 3

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С. 73–99.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009. –С. 48–66.

До теми 4

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С. 100–132.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009.– С. 67–86.

До теми 5

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. –С. 133–165.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009. – С. 87–107.

До теми 6

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С.166–229.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009.– С. 108–147.

До теми 7

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – С. 230–271.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009.. –С.148–172.

До теми 8

1. Сніжко С.В., Великих К.О. (За ред. Сніжка С.В.) Менеджмент у паливно-енергетичному комплексі: навч. посібник / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.- Х: ХНАМГ, 2009. – с.272–295.
2. Сніжко С.В. Конспект лекцій «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Харків.: ХНАМГ, 2009. – С. 173–192.

Методичне забезпечення

1. Сніжко С.В. Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Х.: ХНАМГ, 2009 – 28 с.
2. Сніжко С.В. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Менеджмент в енергетиці» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0502(6.030601) – «Менеджмент») – Х.: ХНАМГ, 2010 – 36 с.

Internet ресурси

1. Бізнес-портал "UGMK.info" // www.ugmk.info/
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. // ru.wikipedia.org/wiki/
3. Державне підприємство (ДП) "Вугілля України" // www.dpvu.com.ua
4. Державне підприємство (ДП) "Енергоринок" // www.er.energy.gov.ua
5. Державний комітет статистики України // www.ukrstat.gov.ua
6. Довідник споживача електроенергії // <http://www.e-meter.info>
7. Донбаська паливно-енергетична компанія (ДТЭК) // www.dtek.com
8. Законодавство України // www.zakon.rada.gov.ua
9. Інформаційно-аналітичний портал "Енерго-Бізнес" // www.e-b.com.ua
10. Національна комісія регулювання електроенергетики України // www.nerk.gov.ua
11. Міністерство вугільної промисловості України // www.mvp.gov.ua
12. Міністерство з питань житлово-комунального господарства України // www.minjkg.gov.ua
13. Міністерство палива та енергетики України // www.mpe.kmu.gov.ua

14. Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів. // www.naer.gov.ua
15. "Національна атомна енергогенеруюча компанія "Енергоатом" // www.energoatom.kiev.ua
16. Національна акціонерна компанія "Енергетична компанія України" // www.esu.gov.ua
17. Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" // www.naftogaz.net
18. Національна комісія регулювання електроенергетики України // www.nerc.gov.ua
19. Фонд державного майна України // www.spfu.gov.ua
20. Цифровий репозиторій ХНАМГ // eprints.kname.edu.ua

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
з вивчення дисципліни

«МЕНЕДЖМЕНТ В ЕНЕРГЕТИЦІ»

(для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр,
галузі знань – 0306 – «Менеджмент і адміністрування»,
напрямку підготовки – 6.030601 – «Менеджмент»,
спеціалізація – «Менеджмент організацій паливно-енергетичного
комплексу»).

Укладач: **СНІЖКО** Сергій Володимирович

Редактор: *О. В. Тарасюк*

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 366 М

Підп. до друку 04.10.2010 р.

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,6

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12. 05. 2011р.